

Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen – EduBRON,  
Universiteit Antwerpen – Groep T-Hogeschool Leuven –  
Hogeschool Zeeland – Hogeschool Zuyd – KaHo Sint-Lieven – NHTV  
Internationale Hogeschool Breda – Provinciale Hogeschool Limburg  
– Universitair Centrum voor Talenonderwijs, Universiteit Gent –  
Instituut Heilig Graf, Turnhout – KA Hoboken – Pito Stabroek – Sint-  
Carolusinstituut, Sint-Niklaas – Sint-Jozefinstituut, Kontich

10.01.2011

## Scenario voor studiekeuzegesprekken aan de hogeschool

*Brenda Goossens, KAHO Sint-Lieven*

*Elke Denoo, Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen*

*Ingrid Sniijders en Niels Schieman, Hogeschool Zeeland*

*Monique Bartholomeus, Instituut Heilig Graf, Turnhout*

*Wouter Bos, Hogeschool Zuyd*

---

**Publicatie in het kader van het Interregproject Goesting in Leren en Werken (GoLeWe)  
Thema 1: Overgang naar het hoger onderwijs - Actie 1.6: Studiekeuzebegeleiding -  
Indicator 1.6a: Een scenario voor voorlichtings- en intakegesprekken voor potentiële  
studenten om ambitie en vermogen te toetsen in relatie tot studie- en beroepskeuze.**

Verduidelijking publicatie: Scenario bij het opzetten van (een) studiekeuzebegeleiding(sgesprek). Via een theoretisch kader en praktische uitwerking van keuzeacties krijgt de begeleider handvatten aangereikt die structuur kunnen geven aan zijn gesprek.

Doelgroep: (studiekeuze)begeleiders aan de hogeschool

## **Het GoLeWe-Project**

'Goesting in Leren en Werken' is zowel de rode draad als de uitdaging van dit project. We willen bereiken dat jongeren hun kwaliteiten kunnen uitbouwen tot competenties die nodig zijn in de maatschappij en in het werkveld. En dat onze jong afgestudeerden werk vinden dat aansluit bij eigen mogelijkheden, motivatie en ambities en bij het vinden van een plaats in de maatschappij. De projectacties zijn gegroepeerd in drie thema's: een vlotte overgang naar het hoger onderwijs, leren in het hoger onderwijs en samenwerking met het werkveld. Concrete acties richten zich op het verbeteren van leercompetenties, op studiekeuzebegeleiding en op leertrajecten die afgestemd zijn op de mogelijkheden van studenten. Er gaat ook aandacht naar studententutoraat en naar competentie management. Acties die bijdragen tot een betere afstemming en samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt, zijn: werkplekleren en de uitvoering van werkveldopdrachten door studenten, co-creatie van onderwijs en facilitering van de combinatie werken en leren. Goesting in leren en werken gaan hand in hand. Want de nieuwe werknemer is een kenniswerker die zichzelf blijft ontplooien.

## **Abstract publicatie**

Dit scenario voor studiekeuzebegeleiding aan de hogeschool werd ontwikkeld voor zij die studenten begeleiden bij het maken van een (nieuwe) studiekeuze.

Als achtergrond wordt een theoretisch kader voor studiekeuzebegeleiding voorgesteld: het dynamisch keuzebegeleidingsmodel. We bespreken wat dit model inhoudt, hoe het werd beoordeeld en waarom het bruikbaar is aan de hogeschool. Vervolgens focussen we op het studiekeuzegesprek: met welke aandachtspunten houdt de begeleider rekening?

Tenslotte wordt het model van de keuzeacties ingevuld met zeer concrete en bruikbare elementen zoals richtvragen, nuttige websites, materialen en methodieken zoals schematische geheugensteuntjes voor de begeleider.

# Inhoud

<b>Inleiding</b>	<b>4</b>
<b>1. Een theoretisch kader voor studiekeuzebegeleiding: het dynamisch keuzebegeleidingsmodel</b>	<b>6</b>
1.1 Keuzeacties	7
1.2 Evaluatie van het model	9
1.3 Gebruik van het model aan de hogeschool	9
<b>2. Verloop van het studiekeuzegesprek</b>	<b>11</b>
2.1 Aandachtspunten bij het begeleiden	11
2.2 Schema keuzeacties	13
<b>Bronnen</b>	<b>26</b>
<b>Overzicht bijlagen</b>	<b>27</b>
<b>Bijlagen</b>	<b>28</b>

## Inleiding

### Het belang van een goede studiekeuze

Het belang van een goede studiekeuze (begeleiding) wordt nog te vaak onderschat.

Een verkeerde studiekeuze is nochtans een belangrijke oorzaak van uitval in het eerste jaar hoger onderwijs. Overheid en hoger onderwijs zoeken naar manieren om die uitval terug te dringen.

Verscheidene onderzoeken tonen verbanden aan tussen aandacht voor het studiekeuzeproces en studiesucces.

Zo blijkt uit het 'SOHO'-onderzoek (Lacante, M., Van Esbroeck, R., & De Vos, A., 2008) dat er een relatie is tussen enerzijds het keuzeontwikkelingsprofiel in het SO en anderzijds zowel de aanpassing in het hoger onderwijs (integratie, tevredenheid, inzet enz), als de studieresultaten.

Volgens het onderzoek 'Drop out in het hoger onderwijs' (Van Esbroeck, De Jaeger, De Coninck, Lacante, Lens, De Metsenaere, Santy, Wenselaer, 2001) voerden studiestakers hun studiekeuzeproces in het algemeen minder grondig uit en plaatsten hun leraren meer vraagtekens bij hun studiekeuze.

Uit het onderzoek 'Studiekeuze en studiesucces' van Startmonitor- ResearchNed (Warps, J., Hogeling, L., Pass, J., Brukx, D., 2009) blijkt dat studie-uitvallers minder gemotiveerd zijn en minder overtuigd van hun keuze. Ze hebben minder informatie gezocht, hebben minder goed over de keuze nagedacht en vertonen vaker een extrinsieke motivatie: 'een ruime meerderheid van de studenten die uitvallen in hun eerste jaar zien een verkeerde studiekeuze als belangrijkste oorzaak'.

In het grootschalig project 'Studiekeuzegesprekken: wat werkt?' van Surffoundation (2009-2010) tenslotte zet de Nederlandse overheid studiekeuzegesprekken in als instrument om de uitval tegen te gaan.

Vaak vinden er in het hoger onderwijs initiatieven plaats na de start van het academiejaar.

Degenen die een verkeerde studiekeuze hebben gemaakt, worden dan ook nog begeleid en eventueel geheroriënteerd. Dit kost echter veel energie van zowel student als opleiding, soms zonder rendement.

Daarom is het zo belangrijk dat jongeren voor de start een goed beeld van zichzelf en de opleiding krijgen, zodat zij een doordachte studiekeuze kunnen maken.

### Voor wie

Dit scenario is een product van de GoLeWe<sup>1</sup>- actie 1.6: 'Een scenario voor voorlichtings- en intakegesprekken voor potentiële studenten om ambitie en vermogen te toetsen in relatie tot de studie- en beroepskeuze', kort gezegd een scenario voor studiekeuzegesprekken.

Het is in eerste instantie geschreven voor zij die in het hoger onderwijs potentiële studenten verwelkomen en begeleiden bij het vinden van een gepaste studierichting. Het is ook bruikbaar in de heroriëntatie van studenten die hun studie wensen stop te zetten.

In de krant van 31/8/2010: 'Studenten twijfelen tot laatste moment'<sup>2</sup>. Volgens een enquête bij haar eerstejaarsstudenten van de Erasmushogeschool Brussel beslist één derde van de schoolverlaters pas in augustus of september aan welke hogeschool ze gaan studeren. Een op de vijf maakt dan pas een definitieve studiekeuze. Dit bleek ook al uit wetenschappelijk onderzoek<sup>3</sup>: de meeste abituriënten

<sup>1</sup> Project 'Goesting in Leren en Werken': interregionaal project met steun van de Europese unie. Binnen GoleWe werken Met het GoLeWe-project werken 14 projectpartners op 15 acties binnen 3 thema's: Overgang naar Hoger onderwijs/Goesting in Leren/ Samenwerking met het werkveld. Zie ook [www.golewe.eu](http://www.golewe.eu).

<sup>2</sup> Het Nieuwsblad van 31/8/2010

<sup>3</sup> Lacante et al., 2001

kiezen tussen januari en juni van het laatste jaar maar meer dan 25 % van hen maakt zijn studiekeuze pas na het einde van het schooljaar van het zesde jaar SO.

Op dat moment zullen abiturienten zich met hun vraag tot informatie/begeleiding minder richten tot school en CLB, vaker tot de instelling voor hoger onderwijs.

Grotere instellingen voor hoger onderwijs hebben vaak gespecialiseerde studieadviesdiensten.

In andere instellingen nemen studentenbegeleiders deze taken er vaak bij, terwijl ze zich niet altijd voldoende voorbereid voelen.

Dit document is bedoeld voor nieuwe medewerkers of medewerkers die weinig ervaring hebben met studiekeuzebegeleiding.

Het kan grondig gelezen worden maar kan ook dienen als achtergrond, checklist, opfrissing enz.

## **Wat**

We starten met een theoretisch kader voor studiekeuzebegeleiding; het dynamisch keuzebegeleidingsmodel. We behandelen wat dit model inhoudt, hoe het werd beoordeeld en waarom het bruikbaar is aan de hogeschool.

Vervolgens focussen we op het studiekeuzegesprek: met welke aandachtspunten houdt de begeleider rekening en hoe vullen we het model van de keuzeacties concreet in?

De keuzeacties uit het dynamisch keuzebegeleidingsmodel die in dit document worden voorgesteld, zijn misschien al bekend bij de begeleider of hij handelde er al intuïtief naar.

Waarin zit de meerwaarde van dit scenario dan?

Vooreerst is het zo dat het model toegepast wordt op de situatie van het studiekeuzegesprek binnen het hoger onderwijs. Daar wordt studiekeuzebegeleiding soms herleid tot het informeren over één opleiding, hoewel studiekezers die zich aanmelden in een instelling voor hoger onderwijs hun studiekeuzeprocess niet noodzakelijk optimaal doorlopen hebben. Vaak blijven latente twijfels en vragen dan onopgemerkt.

Bovendien krijgt het exploreren van zichzelf en van de omgeving hier ruime aandacht. Het model wordt ingevuld met zeer concrete elementen waaronder richtvragen, nuttige websites, materialen en methodieken. Schematische geheugensteuntjes vergemakkelijken het 'checken' van de belangrijke punten.

We verwijzen hier ook naar andere GoLeWe-acties i.v.m. competenties.

Het schema van keuzeacties dat hier wordt voorgesteld fungeert trouwens als achtergrond om vragen beter te kunnen situeren. Het is zeker niet de bedoeling dat men in een gesprek alles systematisch overloopt!

Als begeleider moet je wel weten welke factoren een rol spelen in het studiekeuzeprocess.

Het kader helpt dan om leemten te herkennen.

## **Partners**

Partners in de GoLeWe-werkgroep 1.6 zijn de Vlaamse secundaire school Heilig Graf en de Vlaamse en Nederlandse hogescholen Plantijn Hogeschool, Hogeschool Zeeland, NHTV Internationaal hoger onderwijs Breda, Katholieke Hogeschool Sint-Lieven en Hogeschool Zuyd.

De onderwijsstructuur, terminologie, begeleidingsmaterialen, enz. zijn verschillend in Vlaanderen en Nederland. In eerste instantie werd gewerkt aan een Vlaamse versie. Na verloop van tijd kan ze aangepast worden voor de Nederlandse situatie hoewel de basis uiteraard hetzelfde blijft.

In deze werkgroep zitten geen vertegenwoordigers van universiteiten. Vanuit de aanwezige expertise wordt het scenario daarom enkel in de hogeschool gesitueerd. We nemen wel aan dat het ook een goede toepassing kan vinden in de studiekeuzebegeleiding aan de universiteit.

Noot: in dit document wordt met 'hij' en 'hem' natuurlijk altijd 'hij/zij' en 'hem/haar' bedoeld!

Tot slot nog dit: leerling, abiturient, student, jongere, (potentiële) instromer, ... deze woorden zijn niet altijd van toepassing. Daarom kozen we meestal voor het meer algemene 'studiekezener'.

# **1. Een theoretisch kader voor studiekeuzebegeleiding: het dynamisch keuzebegeleidingsmodel**

Wat is een goede studiekeuze en daaruit volgend ook een goede studiekeuzebegeleiding?

We gebruiken de werkdefinitie uit het VLOR-advies (2010) i.v.m. studiekeuze naar het hoger onderwijs:

“ Een goede studiekeuze is een keuze die

- het resultaat is van een zorgvuldige afweging van motieven, interesses, competenties, mogelijkheden van de lerende, die getoetst werden aan de vereiste startcompetenties (aanvangsniveau), de doelstellingen, de leerinhouden en de arbeidsmarktgerichtheid van de beoogde opleiding
- en een relevante schakel vormt in het continue leerproces van en door de lerende en bijdraagt tot zijn/haar persoonlijke ontwikkeling (incl. de intrede op de arbeidsmarkt). ”

Deze definitie sluit aan bij een hedendaagse visie op studiekeuzebegeleiding waarbij de studiekeuze gekaderd wordt in een levensloopbaanbegeleiding<sup>4</sup>.

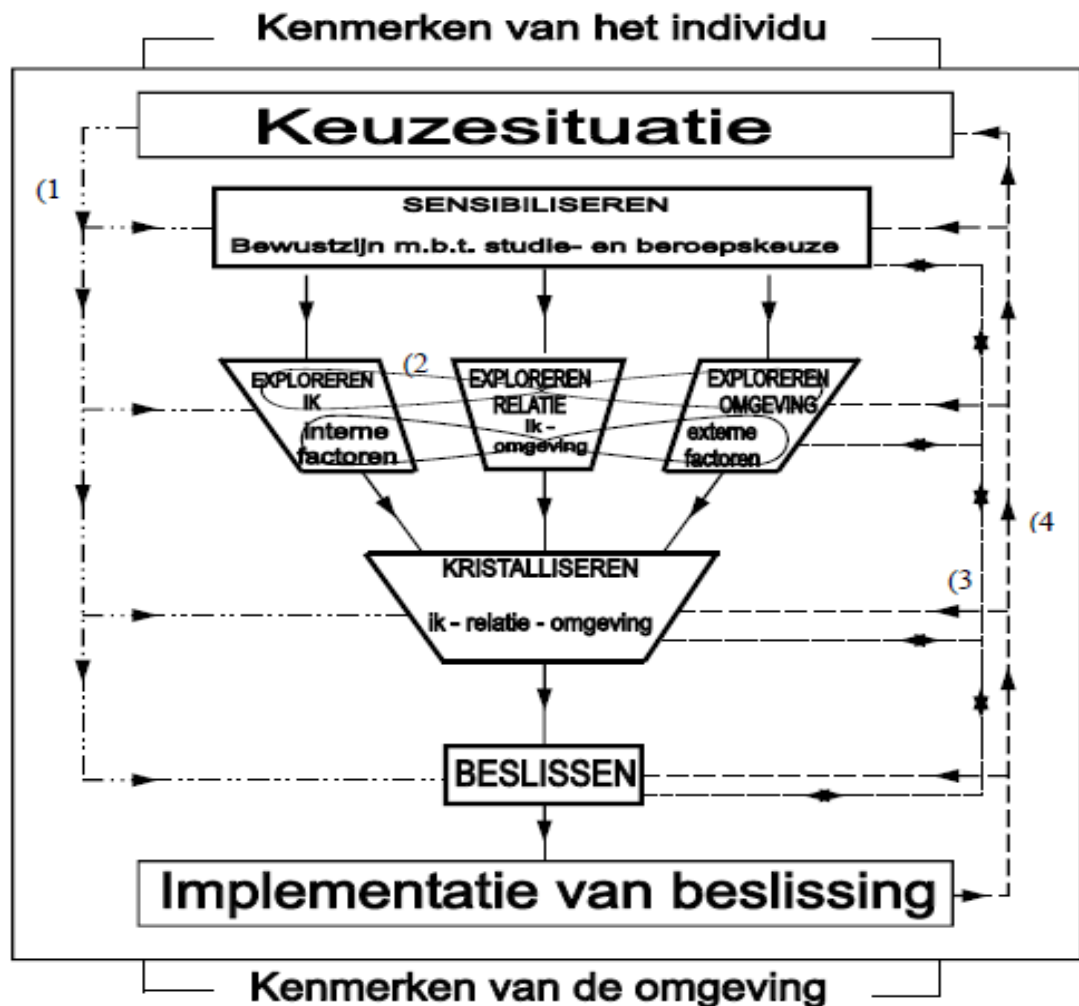
Verskillende levensrollen (de lerende, sociale, arbeidende en vrijetijdsrol, de rol van gezinsbouwer en burger, enz.) worden beschouwd als intens verweven.

Dit is ook de achtergrond voor het dynamisch keuzebegeleidingsmodel van Van Esbroeck et al. dat we hanteren als inspiratie voor studiekeuzebegeleiding aan de hogeschool.

---

<sup>4</sup> Gebaseerd op de bijlage bij ‘Advies over studiekeuze naar het hoger onderwijs’ (VLOR):  
‘Levensloopbaanbegeleiding: een nieuw paradigma voor de 21 ste eeuw’

## 1.1 Keuzeacties<sup>5</sup>



(1) : start-lus, (2) : exploratie-lus, (3) : keuzeacties-lus (4) : terugkeer-lus

### Wat

Het dynamisch keuzebegeleidingsmodel (Van Esbroeck, Tibos & Zaman) is een contextueel model dat gebruikt wordt in de studieloopbaanbegeleiding van het secundair onderwijs.

### Hoe

Het studiekeuzeproces wordt hier niet beschouwd als zijnde lineair, wel als een cyclisch proces. Zowel beslissingen op zich (bij specifieke keuzesituaties) als levensfasen kaderen in de levensloopontwikkeling van een persoon.

<sup>5</sup> Gebaseerd op "Schoolloopbaanbegeleiding als Start voor een Levensloopbegeleiding", Van Esbroeck, R., Tibos, K. & Zaman, M., p. 7-11 op

[http://www.go-clb.be/intranet/sleutelmap/Storage/SLEUTELMAP%20THEOR%202007\\_DEF.pdf](http://www.go-clb.be/intranet/sleutelmap/Storage/SLEUTELMAP%20THEOR%202007_DEF.pdf)



Als iemand voelt dat een keuze en beslissing zich opdringt, worden één of meerdere keuzeacties doorlopen. Het 'oplossen' van een keuzeprobleem leidt tot een verhoogd niveau van het keuzeontwikkelingsprofiel. Het begrip keuzeontwikkelingsprofiel verwijst naar de mate waarin men betrokken is op de verschillende keuzeacties.

Het is van belang om als studiekeuzebegeleider zicht te hebben op hoe concreet de studiekeuze bezig is met een bepaalde keuzeactie. Heeft hij het gevoel op dit punt reeds ervaring te bezitten of er aandacht aan besteed te hebben?

De studiekeuze construeert zelf zijn proces van kiezen en beslissen.

Het keuzeproces is het actief aanpakken van een aantal keuzeacties:

- **Sensibiliseren**  
De studiekeuze krijgt een goed zicht op het hele keuzeproces en onderkent tijdig de noden op het vlak van kennis en te nemen acties. Hij weet bijvoorbeeld dat er een keuze dient gemaakt te worden, dat hij het keuzeproces zelf moet sturen, hij weet wat de normale moeilijkheden zijn en wat de gevolgen zijn van beslissingen.
- **Exploreren Ik**  
Dit omvat alle acties en het verzamelen van gegevens die de zelfkennis bevorderen zoals: analyseren en evalueren van de eigen belangstelling, competenties, motivatie, waarden en normen enz..
- **Exploreren Omgeving**  
Het verzamelen van inlichtingen en evalueren van de informatie over studierichtingen, instellingen voor hoger onderwijs, beroepen, loopbanen, arbeid in het algemeen, enz..
- **Exploratieve Relatie Ik-Omgeving**  
Het exploreren van mogelijke invloeden van ouders, leeftijdsgenoten, leerkrachten, media via suggesties of uitingen, gebeurtenissen in de omgeving, maatschappelijke ontwikkelingen enz..
- **Kristalliseren**  
Omvat het beperken van de mogelijke alternatieven door het uitdiepen van gegevens. Hierdoor krijgt men meer vertrouwen in de eigen vaststellingen en meer zekerheid over de realisatiemogelijkheden van bepaalde alternatieven. Concreet gaat het bv. om het ordenen van gegevens, het evalueren, uitdiepen en grondig ontleden van de alternatieven en het uitwerken van een strategie voor verdere aanpak.
- **Beslissen**  
Een effectieve keuze maken : prioriteiten bepalen en een hiërarchie opstellen van voorkeuren, vaardigheden ontwikkelen tot beslissen en plannen opstellen om voorkeuren te implementeren.

In de begeleiding streef je er naar de betrokkenheid op de zes keuzeacties te maximaliseren.

Met dien verstande dat het hoogste te bereiken niveau afhankelijk is van de individuele kenmerken van de studiekeuze, het gestelde probleem en de omgevingskenmerken.

De keuzeacties zijn niet rigide afgebakend. Integendeel: ze zullen vaak in elkaar overvloeien en elkaar beïnvloeden. Het werken rond één keuzeactie heeft een invloed op het ontwikkelingsniveau van de andere keuzeacties.

Dit belet niet dat elke keuzeactie ook op zichzelf kan staan. Het is niet onoverkomelijk dat één actie slechts gedeeltelijk wordt gerealiseerd of wordt overgeslagen.

Bij een keuzesituatie gaat het individu verder bouwen op het bereikte keuzeontwikkelingsprofiel. Afhankelijk van de op dat moment bereikte ontwikkeling en de invloeden van de omgeving zal het individu een keuzeproces starten bij één van de mogelijke keuzeacties.



## 1.2 Evaluatie van het model

Volgens Van Esbroeck, R., Tibos, K. & Zaman, M.<sup>6</sup> waren in verschillende onderzoeken naar dit model de conclusies dat

- leerlingen met alle keuzetaken gelijktijdig bezig zijn en niet met één specifieke keuzeactiviteit
- keuzeacties positief gecorreleerd zijn en onderling samenhangen
- het uitvoeren van een activiteit rondom één actie, bv het exploreren van de keuzemogelijkheden, dan ook een effect heeft op de ontwikkeling van alle keuzeacties (bv iemand die onderzoekt welke mogelijkheden er bestaan zal daardoor ook over zichzelf gaan nadenken)

We gebruiken dit model omdat het met zijn herkenbare elementen een goede structuur biedt voor de studiekeuzebegeleiding.

## 1.3 Gebruik van het model aan de hogeschool

### *Secundair en hoger onderwijs*

Het dynamisch ontwikkelingsmodel is gericht op een schoolloopbaanbegeleiding die zich uitstrekt over een hele periode binnen het secundair onderwijs. Het grootste deel van de keuzeactiviteiten is geïntegreerd in de gewone lessen.

De onthaaldiensten van een hogeschool hebben niet die taak aan procesbegeleiding te doen, maar ze ontmoeten wel mensen die zich in één of meerdere acties van hun keuzeprocess bevinden en daar vragen bij hebben.

Het is dan belangrijk deze acties en het perspectief te herkennen om de vraag goed te kunnen situeren.

In een begeleiding aan de hogeschool is dit vaak de specifieke situatie:

- de studiekeuzeer heeft meestal al een weg afgelegd in het proces
- de aanmelding gebeurt relatief kort voor de start van het academiejaar
- de middelen die vrijgemaakt worden voor studiekeuzebegeleiding zijn beperkt

Hieruit volgt dat een teambegeleiding waarin verschillende actoren betrokken zijn en die zich uitstrekt in de tijd, zoals ze voor het secundair onderwijs wordt aanbevolen, niet haalbaar is. Studiekeuzeer en begeleider richten zich in de praktijk vaak op een eenmalig gesprek. Toch is ook dat waardevol want een aantal keuzeacties is misschien binnen het secundair onderwijs doorlopen, maar niet ten gronde. Belangrijk is in te schatten wat terug opgenomen moet worden; waar de hiaten zitten.

Het gesprek start op een globaal niveau, elementen uit de verschillende keuzeacties kunnen een plaats krijgen.

Wanneer iemand enkel nog op zoek is naar bijkomende informatie over één welbepaalde opleiding (en al voldoende betrokken geweest is op alle keuzeacties) kan hij doorverwezen worden naar de verantwoordelijke van de opleiding.

Het studiekeuzegesprek kan deel uitmaken van een loopbaanbegeleiding die zich van voor en tot na het hoger onderwijs uitstrekt. Een hogeschool die werkt met een digitaal portfolio kan voorstellen om bedenkingen over startcompetenties hierin op te nemen.

---

<sup>6</sup> Gebaseerd op "Schoolloopbaanbegeleiding als Start voor een Levensloopbegeleiding", Van Esbroeck, R., Tibos, K. & Zaman, M., p. 11-12 op

[http://www.go-clb.be/intranet/sleutelmap/Storage/SLEUTELMAP%20THEOR%202007\\_DEF.pdf](http://www.go-clb.be/intranet/sleutelmap/Storage/SLEUTELMAP%20THEOR%202007_DEF.pdf)

## *Dynamisch*

Het dynamisch karakter van dit model biedt perspectieven voor gebruik in het hoger onderwijs.  
Het model is dynamisch in verschillende betekenissen:

- Vooreerst is het niet hiërarchisch. Het werken aan een keuzeactie veronderstelt niet dat een andere keuzeactie reeds afgewerkt is. De chronologie die soms gehanteerd wordt, heeft vooral didactische redenen.
- Het is zelfs niet noodzakelijk dat in het verloop van de begeleiding alle keuzeacties aan bod komen. De studiekeuzer pikt in op de actie waar nog 'werk' aan is en zet zo verdere stappen in zijn studiekeuzeproces. Een 'goede' beslissing kan er ook komen zonder dat alle keuzeacties werden doorlopen.
- Het model is niet tijdsgebonden. Wie er in de laatste jaren van het secundair onderwijs nog niet klaar voor was komt er misschien pas toe in een begeleidingsgesprek aan de hogeschool. Dit maakt het model goed bruikbaar, niet alleen in een procesgerichte benadering zoals in de schoolloopbaanbegeleiding, maar ook in een studiekeuzebegeleiding(sgesprek) aan de hogeschool.

## **2.Verloop van het studiekeuzegesprek**

### **2.1 Aandachtspunten bij het begeleiden**

Als begeleider heb je de taak om de studiekeizer te ondersteunen in zijn zoektocht. Hou hierbij rekening met volgende aandachtspunten:

#### *Vragen en verwachtingen: start van het gesprek*

Je gemaakt gebruik van je gespreks- en coachingsvaardigheden.

Ter voorbereiding van het studiekeuzegesprek verwelkom je de studiekeizer, je stelt hem op zijn gemak en beluistert zijn vraag.

Het is belangrijk om bij aanvang te peilen naar de verwachtingen. Wat verwacht de studiekeizer van het gesprek? Zijn er concrete vragen?

Structureer en/of concretiseer samen de vraag.

Tracht de vraag te plaatsen binnen de persoonlijke context en zicht te krijgen op reeds ondernomen stappen en op de fase van het keuzeprocess waarin de studiekeizer zich bevindt. Heeft hij recent nog stappen gezet (bv. infodagen, websites, enz. )? Heeft hij al eens eerder een studiekeuze gemaakt? Hoe verliep dit? Op basis waarvan heeft hij toen gekozen?

Sta stil bij het emotionele aspect van de keuze. Een beslissing nemen omtrent de studiekeuze is ingrijpend en kan moeilijke confrontaties naar boven brengen.

Haalt de studiekeizer elementen aan die hem doen twifelen, zoals faalangst of de druk die hij ondervindt van zijn ouders, dan ga je hier als begeleider uiteraard op in.

Heb je echter de indruk dat sociale of psychologische problemen het gesprek overstijgen, dan kan je doorverwijzen.

Leg uit hoe je werkt en hoe lang het gesprek zal duren.

Het gesprek wordt uiteraard ook afgerond: vat het gezegde samen en trek voorlopige conclusies.

Is aan de verwachtingen voldaan? Wat zijn eventuele volgende stappen? Voorzie je opvolging?

#### *Globale benadering en neutraliteit*

Wanneer iemand zich aanmeldt met de vraag naar meer informatie over één welbepaalde opleiding is het niet overbodig eens te peilen hoe men tot deze keuze gekomen is. Mogelijk heeft de studiekeizer tot nu toe één of enkele keuzeacties niet (intensief) aangepakt omdat hij er nog niet klaar voor was. Het is dan aan jou als begeleider om door middel van vragen alles wat open te trekken.

Globaal kunnen benaderen veronderstelt dat je de informatiebronnen m.b.t. het hoger onderwijs (over de organisatie, het aanbod van opleidingen, enz.) voldoende kent. Dat geldt ook voor het ruimere onderwijslandschap (opleidingen buiten het HO) in geval doorverwijzing nodig is.

Globaal betekent ook dat je deze begeleiding plaatst binnen het levensloopverhaal van de studiekeizer. Leg de link met het begeleidingsaanbod (bv. vakantiecursussen) voor studenten binnen je instelling.

Wees neutraal in je benadering. Dit betekent dat je toelaat dat enkel de noden van de studiekeizer de begeleiding richting geven. Andere belangen (zoals de PR van je instelling) mogen hier geen rol in spelen.

#### *Studiekeizer centraal*

De studiekeizer staat steeds centraal; het uitgangspunt van de begeleiding is zijn keuze om een bepaalde actie (bv Exploreren van de omgeving, meerbepaald van een bepaald beroep) al dan niet aan te vatten.

In een ouder denkbeeld was de begeleider de expert die moest oriënteren; voorspellend en richtingaanduidend. Dit gebeurde vaak in termen van ontrading.

Het is soms verleidelijk om uit te gaan van wat jij denkt dat goed is. Nochtans is het beter er van uit te gaan dat de studiekeizer het probleem en de context op een eigen en goede manier kan interpreteren. Dit wordt jouw taak: ondersteunen in het opnemen van verantwoordelijkheid, structurerend werken en stimuleren tot exploratie. Zo kan de studiekeizer bouwen aan de constructie van zijn levensloopverhaal. Dat is ruimer dan het zoeken naar een 'match' tussen studiekeizer en opleiding.

Een studiekeuzegesprek mag nooit een selectiegesprek worden.

Het exploreren van zichzelf, gekoppeld aan het verkennen van de omgeving, is een zeer persoonlijk proces. En zo subjectief als iemands persoonlijk verhaal is, zo vrij dient de studiekeuze te zijn.

De jongere moet uiteindelijk zelf kiezen, zonder oplegging van externe barrières.

### *Zelfwerkzaamheid*

In de begeleiding staat ook de zelfwerkzaamheid van de studiekeizer centraal. De jongere neemt de acties op die hij zelf kan en maakt uiteindelijk zelf een keuze. Als begeleider leg je geen advies op, je bent wel beschikbaar om samen met de studiekeizer te reflecteren. Je kan ideeën en materialen aanreiken en begeleidt in de richting van een goede studiekeuze.

De plaats van eventueel aanwezige ouders in het gesprek vergt een moeilijke evenwichtsoefening: je stimuleert de studiekeizer in het zelf beslissen, maar erkent de ouders toch best ook als een belangrijke beïnvloedende factor.

### *Waarderende insteek*

Oog hebben voor talenten is een mooie invalshoek voor het studiekeuzegesprek.

De energie voor ontwikkeling en verandering neemt toe naarmate men meer werkt vanuit wat er wél is en vanuit wat goed loopt in plaats van te focussen op datgene wat ontbreekt of tekortschiet. Probeer te denken in termen van kansen en uitdagingen, in plaats van belemmeringen en onmogelijkheden.

### *Ervaren*

Een krachtige leeromgeving is zeer waardevol.

Ervaren is beter dan enkel reflecteren. Je kan initiatieven voorstellen die het de studiekeizer laten 'voelen', zoals een proefles, een gesprek met een ouderejaarsstudent enz.

Waar mogelijk kan je hier en daar gebruik maken van een oefening (zie bijlagen).

### *Plaats van testen*

Testen kunnen een meerwaarde hebben bij het beoordelen van iemands competenties, belangstellingen, motivatie enz.

Ze objectiveren de bevraging in zekere mate en laten toe een vergelijking te maken met mensen in dezelfde situatie. De uitslag kan de betrokkene een realistischere kijk geven dan hij had.

Hou echter altijd in het achterhoofd dat de test een hulpmiddel is bij het gesprek en niet meer dan dat. De test levert materiaal dat kan aanzetten tot zelfreflectie, een belangrijke voorwaarde bij het maken van een goede studiekeuze.

Maar wanneer een zwak testresultaat wordt geïnterpreteerd als 'de waarheid' staat de deur open voor stigmatisering en ontmoediging.

Uiteindelijk neem je de perceptie en het persoonlijke verhaal van de studiekeizer best als uitgangspunt.

### *Diversiteit en kansengroepen*

Het onderwijs en dus ook de studiekeuzebegeleiding heeft een emancipatorische taak, nl. het compenseren van ongelijkheid op basis van sociale of etnisch-culturele afkomst, sekse, functiebeperking enz.

Bepaalde kansengroepen zoals

- mensen met een kwetsbare maatschappelijke positie/lage sociaal-economische status
- mensen met functiebeperkingen

- allochtone studenten
- studenten die op latere leeftijd instromen of die herinstromen (werkstudenten en herintreders)
- buitenlandse studenten
- 'gender' (jongens in 'vrouwelijke' opleidingen en vice versa)

hebben vaak nood aan een aangepaste aanpak. Enkele voorbeelden: bewaak laagdrempeligheid, gebruik toegankelijke taal, gebruik rolmodellen, voorzie meer informatie over faciliteiten, financiering, flexibele mogelijkheden, enz..

## 2.2 Schema

De individuele begeleiding kan opgezet worden vanuit het keuzeontwikkelingsprofiel van de betrokken studiekeizer.

Dit kan gemeten worden met de KOP-vragenlijst (zie bijlage 1), die online kan ingevuld worden:

[http://www.go-clb.be/intranet/sleutelmap\\_KOP/index.aspx](http://www.go-clb.be/intranet/sleutelmap_KOP/index.aspx).

De resultaten kunnen afgeprint worden. Ze geven de mate aan waarin men betrokken is op de verschillende keuzeacties.

De keuzeacties die het zwakst ontwikkeld zijn, krijgen in de begeleiding best de meeste aandacht.

### *Gebruik van het schema*

In onderstaand schema worden de keuzeacties beschreven<sup>7</sup> met aandacht voor mogelijke vragen die je kan stellen, alsook bruikbare websites en/of materialen en methodieken.

Een goed studiekeuzegesprek is natuurlijk geen overlopen van vragen. De voorbeeldvragen hoeven niet allemaal aan bod te komen, ze zijn eerder te zien als 'kapstokken' bij het gesprek.

Je voert in de eerste plaats een gesprek. Goed luisteren naar de vraag, naar het verhaal is de boodschap. De vragen zijn slechts hulpmiddelen bij het realiseren van een gepaste ondersteuning. De tijd die je eraan besteedt, hangt af van de situatie van de studiekeizer.

In de realiteit van de studiekeuzebegeleiding aan de hogeschool is er weinig plaats voor werkvormen en methodieken. Ze zijn bedoeld ter inspiratie. Relevante websites, materialen, enz. worden voorgesteld met een klein woordje uitleg. Je kan ze volgens eigen smaak selecteren.

Je ondersteunt 'op maat'. Sommigen hebben een bepaalde actie misschien al goed doorlopen.

In dat geval kan ze overgeslagen worden.

De keuzeacties kennen geen strikte volgorde en kunnen mekaar overlappen!

---

<sup>7</sup> Bij elke keuzeactie is in het schema een onderdeelje 'Doel' opgenomen. Deze informatie is telkens gebaseerd op de tekst "Schoolloopbaanbegeleiding als Start voor een Levensloopbegeleiding", Van Esbroeck, R., Tibos, K. & Zaman, M., p. 7-11 op

[http://www.go-clb.be/intranet/sleutelmap/Storage/SLEUTELMAP%20THEOR%202007\\_DEF.pdf](http://www.go-clb.be/intranet/sleutelmap/Storage/SLEUTELMAP%20THEOR%202007_DEF.pdf)

## Keuzeacties<sup>8</sup>

### Sensibiliseren

#### DOEL

De studiekeizer krijgt zicht op het hele keuzeproces. Hij wordt zich bewust van het feit dat:

- er een keuze dient gemaakt te worden
- het keuzeproces iets is dat men zelf stuurt
- een exploratie van zichzelf, de omgeving en de relatie tot de omgeving nodig is

Het is belangrijk dat er een goed beeld komt over waar in het keuzeproces de studiekeizer staat. De studiekeizer denkt na over het maken van keuzes, de moeilijkheden en de gevolgen. Hierna bepaalt hij zelf wat de volgende stap is.

#### VRAGEN DIE JE KAN STELLEN

Wat is er al gebeurd en wat is er nog nodig? Twijfel je nog tussen enkele opleidingen? Of weet je helemaal nog niet wat te kiezen? Wil je meer uitleg bij één specifieke opleiding? Heb je zelf al stappen gezet bij het zoeken naar een opleiding? Zo ja, welke? Heb je brochures ingekeken of op websites gesurft, ben je naar infodagen geweest? Kan je deze opleidingsinformatie aan jezelf linken; je motivatie, persoonlijkheid, talenten...? En zie je welke invloed jouw omgeving heeft op je keuze?

#### WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

- Keuzeontwikkelingsprofiel-vragenlijst (KOP): deze vragenlijst peilt naar de activiteiten die de kiezer al dan niet gedaan heeft en geeft zo een beeld van zijn keuzeontwikkelingsprofiel, m.a.w. de mate waarin men betrokken is op de respectievelijke keuzeacties. Zie bijlage 1 ter illustratie.  
Online invullen via Sleutelmap:  
<http://www.go-clb.be/dnn/scholen/Materialen/tabid/1027/Default.aspx>
- Blad 'Adviezen voor het kiezen': zie bijlage 2. Dit blad kan afgedrukt worden en verspreid worden onder potentiële studenten.
- Hier volgen enkele algemeen bruikbare materialen nl. werkboekjes opgebouwd rond de verschillende stappen in het keuzeproces. Ze helpen toekomstige studenten bij het verkennen van het studieaanbod, de arbeidsmarkt en hun eigen mogelijkheden en interesses. Je kan ze als begeleider ook gebruiken ter inspiratie; ze hanteren soms leuke oefeningen en werkvormen.
  - 'Kieskeurig, studiekeuze na het SO' van KU Leuven:  
<http://www.kuleuven.be/toekomstigestudenten/publicaties/#algemene>  
(ga naar Studiekeuze en klik op het Word-document Kieskeurig)
  - 'Kieswijzer-wat na het SO?' van VUB: <http://www.vub.ac.be/downloads/kieswijzer.pdf>
  - Op stap naar hoger onderwijs of andere opleidingen'- VCLB-service - [www.vclb-service.be](http://www.vclb-service.be)
  - 'Kijk op kiezen – stappenplan voor studie- en beroepskeuze' -2009-2010 van U Antwerpen.

<sup>8</sup> Let op; een keuzeactie wordt enkel 'aangepakt' indien de consultant aangeeft dat dit nodig is. Er is geen vaste volgorde.

## Exploreren van zichzelf

### DOEL

Het bevorderen van zelfconceptverheldering d.w.z. de zelfkennis bevorderen door het analyseren en het evalueren van interesses, capaciteiten, waarden, persoonlijke doelen, overtuigingen, enz. .

Deze actie staat niet op zichzelf maar is sterk verbonden met het exploreren van de omgeving. De kiezer wil vooral informatie over zichzelf kunnen plaatsen tegenover bepaalde opleidingsmogelijkheden, m.a.w. wat moet je in een bepaalde opleiding willen, zijn, kunnen, kennen? Past die opleiding? Wat kan je ermee worden? Wil ik dat? De informatie over de opleiding kan dus gespiegeld worden aan de persoonlijke situatie.

Uiteraard is er een sterk verband tussen de verschillende onderdelen.

Aandachtspunten: bevestig indien dit relevant is gendervooroordelen t.o.v. een opleidingen/ beroep.

En geef aandacht aan de twijfels van allochtone jongeren i.v.m. mogelijkheden en beperkingen bij de studiekeuze.

## PERSOONLIJKHEID, MOTIVATIE EN BELANGSTELLING

### VRAGEN DIE DE BEGELEIDER KAN STELLEN

- Wat zijn je positieve en negatieve eigenschappen?  
(Naargelang de opleiding(en) waar de studiekeuze aan denkt kunnen specifieke eigenschappen bevestigd worden)
- Wat zijn je waarden, behoeften, verwachtingen?
- Ben je extravert of introvert?
- Heb je bepaalde lichamelijke voordelen of beperkingen?
- Wat drijft jou om een studie in het hoger onderwijs of een bepaalde opleiding te gaan volgen?
- Wat wil je later bereiken?
- Waardoor laat je je beïnvloeden (rol van de omgeving bv sociale situatie, financiële beperkingen, invloed/rol van ouders, vrienden... zie ook Relatie Ik-omgeving)?
- Waardoor ben je geboeid, wat doe je graag, welke vakken en beroepen spreken jou aan?
- Denk je ook na over je verwachtingen, (werk)waarden en normen? En link je dit aan de besproken opleidingen?
- Heb je behoefte aan kennis en bijleren? Heb je behoefte aan het presteren op zich?
- Werk je graag samen met collega's of liever alleen?
- Geef je graag leiding?
- Wil je mensen met (psycho)sociale problemen helpen?
- Hou je van afwisseling in je werk?
- Werk je het liefst met opdrachten die je dient uit te voeren?
- Hoeveel uren per week wil je werken?
- Hoeveel wil je verdienen?
- Aan welke carrièremogelijkheden had je gedacht?
- Werk je het liefst binnen of buiten? Is een kantoorjob iets voor jou?

### WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

- Geheugensteuntje bij 'Persoonlijkheid, motivatie en belangstelling': gebruik bijlage 3 (schematische voorstelling).
- Methodiek 'Jouw droomjob': zie bijlage 4 .
- Drie persoonlijkheidstesten op de VDAB-site: <http://vdab.be/tests/persoonlijkheidstesten.shtml>
- (Online) interessetesten:



- ZOBEST- belangstellingstest (te bestellen via <http://www.vclb-service.be/>): zelfevaluatie- instrument voor de studiekeizer. 14 belangstellingsdomeinen worden getoetst. De studiekeizer kan de relatieve sterkte van elk van hen bij zichzelf ontdekken (belangstellingsroos) en zichzelf situeren t.a.v. zijn leeftijdsgenoten.
- <http://www.icares.nl/nl/studiekeuze/> Gratis Nederlandse studiekeuzetest, duurt 5-10 minuten; linkt interesses aan opleidingen.
- [www.vdab.be/beroepsoriëntatie](http://www.vdab.be/beroepsoriëntatie): Twee tests voor beroepsoriëntatie waarvan één op basis van interesses.
- <http://www.123test.nl/studiekeuzetest/> Nederlandse test voor jongeren van 14 tot 19 jaar die interesses linkt aan beroepen en studies. Kost 12,5 euro en duurt ongeveer 15 minuten.
- [http://www.studiekeizer.be/Hoger/hoger\\_schoolvakken.php](http://www.studiekeizer.be/Hoger/hoger_schoolvakken.php) Dit is geen test; je kan wel een interesseveld aanklikken en zo opleidingen kiezen.
- Brochure 'Invest in your future' van Steunpunt Allochtone Meisjes & Vrouwen (SAMV): informeert en sensibiliseert allochtone jongeren over hun keuzemogelijkheden na het zesde jaar. Online te bestellen via de website: <http://www.samv.be/>. Je betaalt enkel de verzendingskosten.
- <http://www.samv.be/docs/winstforlife2010v8definitief.pdf>  
Brochure 'WINst FOR LIFE - haal een diploma' van het Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen vzw (SAMV). Informatie voor allochtone meisjes en vrouwen die een diploma willen behalen.
- <http://www.fevlado.be/themas/onderwijs/documenten/gids%20verder%20studeren%20met%20een%20functiebeperking'.pdf> Gids over verder studeren met een functiebeperking.
- <http://www.sihob.be/nl/home/pages-43.aspx> Steunpunt inclusief hoger onderwijs: website van de overheid m.b.t. inclusie in het HO.

## COMMUNICATIEF VERMOGEN

De (technische) mondelinge en schriftelijke communicatievaardigheden.

### VRAGEN DIE DE BEGELEIDER KAN STELLEN

- Durft de studiekeizer voor een groep te spreken?
- Is hij tevreden over de manier waarop hij iemand te woord staat?
- Schrikt hij niet terug voor een verslag of een samenvatting?
- Is hij bereid te werken aan zijn woordenschat, grammatica, spelling...?

### WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

- Tip: gebruik bijlage 5 (schematische voorstelling) als geheugensteuntje bij 'Communicatieve competenties'
- <http://vdab.be/tests/taaltesten.shtml> Taaltesten op de VDAB-site.
- <http://www.nederlandsetaalttest.nl/> Spelling, zinsbouw, woordenschat, grammatica enz. worden getest.
- <http://www.khlilim.be/18277/Taalttest.html> Taalttest van de KHLIM.

## COÖPERATIEF VERMOGEN

Dit betreft het samenwerken met anderen: contacten leggen en onderhouden, aandacht hebben voor de gevoelens van anderen, afspraken maken en nakomen, enz..

## VRAGEN DIE DE BEGELEIDER KAN STELLEN

- Hoe zie je zichzelf in relatie tot anderen?
- Hoe verloopt de interactie met je gezinsleden, vrienden, leerkrachten ...?
- Hoe ga je om met feedback?
- Hoe is je groepswerk met medeleerlingen tot dusver verlopen?
- Zie je jezelf binnen enkele jaren leiding geven aan anderen?
- Zie je jezelf in een team samenwerken om een oplossing te vinden voor een technisch probleem?
- Zie je jezelf (psycho-sociale) hulpvragen van anderen beantwoorden?

## WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

- Tip: gebruik bijlage 6 (schematische voorstelling) als geheugensteuntje bij 'Coöperatieve competenties'.
- <http://www.123test.nl/conflict/> Informatieve test over omgaan met conflicten.
- <http://www.managersonline.nl/nieuws/1781/test-kunt-u-goed-samenwerken.html> Test m.b.t. samenwerken.
- [www.Goleweb.Lemotest.be](http://www.Goleweb.Lemotest.be) De leercompetentie 'Samenwerken' komt ook aan bod in de Lemo-test.

## COGNITIEVE COMPETENTIES

In het interregionale project Dolele werden zes cruciale leercompetenties weerhouden. Deze leercompetenties hangen nauw samen: hoe je op elke competentie scoort, vormt samen je leerstijl. Wie ze goed beheerst, heeft betere slaagkansen.

- Zelfkennis: de potentiële student denkt na over zijn manier van leren en werken, over zijn positieve punten en aandachtspunten en gaat daarmee aan de slag.
- Zelfsturing: hij reflecteert over het leerproces en past aan indien nodig; stelt een realistisch werkschema op; oriënteert zich.
- Samenwerken: efficiënt gebruik maken van eigen talenten en die van anderen, elkaar verduidelijking en feedback geven, de aanpak van een opdracht bespreken. Zie ook coöperatief vermogen.
- Analyseren-relateren-structureren: belangrijke onderdelen van andere onderscheiden, structuur aanbrengen, leerstof stap voor stap verwerken, aangeven waar er nog vragen zijn, eigen voorkennis en andere delen uit de cursus aanspreken om verbanden te leggen enz.
- Concreet verwerken: de leerstof toepassen, er voorbeelden bij bedenken, ermee experimenteren.
- Kritisch verwerken: de leerstof niet zonder meer accepteren, een eigen mening ontwikkelen, een onderscheid maken tussen feiten en meningen, bronnen kritisch selecteren.

Er is een verband tussen deze leercompetenties en de cognitieve vaardigheden: bezit de studiekeizer voldoende cognitieve capaciteiten voor het verwerken van de theoretische inzichten? Intelligentie, voorkennis, enz. spelen een rol in het verhaal van de slaagkansen.

## VRAGEN DIE DE BEGELEIDER KAN STELLEN

Wat is de persoonlijke 'leergeschiedenis' van de studiekeizer?

- Welke studierichting volgde je in het middelbaar onderwijs?
- Wordt die algemeen beschouwd als een goede voorbereiding op het hoger onderwijs in het algemeen of op studierichting X in het bijzonder?
- Welke resultaten behaalde je?
- Welke inzet was hiervoor nodig?
- Had je veel of weinig 'reserve'?

- Hoe zie je je eigen denk- en redeneervaardigheid, planmatig probleemoplossen, enz.?
- Kan je je leeractiviteiten goed plannen?
- Vertel eens over je studiemethode. Denk je dat ze efficiënt is?
- Hoe stond je tot hiertoe emotioneel tegenover je studie (zelfvertrouwen/uitstelgedrag/faalangst)?

## WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

- Tip: geheugensteuntje bij 'Cognitieve competenties': gebruik bijlage 7 (schematische voorstelling).
- [www.Goleweb.Lemotest.be](http://www.Goleweb.Lemotest.be) - Online test die peilt naar leercompetenties en motivatiekenmerken: 'wie ben ik op studievak?'
- <http://www.golewe.eu/main.aspx?c=GOESTING&n=500749&ct=500745&e=101162> - GoLeWe- zes belangrijke leervaardigheden.
- <http://www.golewe.eu/main.aspx?c=GOESTING&n=500712&ct=500708&e=101441> - GoLeWe mini-boekje met tips bij het leren voor studenten.
- <http://www.studeerwijzer.be/> Website van de VUB met tips en screeningtests i.v.m. leercompetenties.
- <http://www.ohmygods.be/> Site met informatie en tests rond leerstijlen.

## ICT- COMPETENTIES

Wie start in het hoger onderwijs heeft betere kansen als hij wat bagage heeft i.v.m. tekstverwerking, internet en e-mail.

Docenten rekenen er bij de start op dat de student een aantal basisvaardigheden beheerst die hem toelaten verslagen te maken, te zoeken op internet, te mailen enz.

## VRAGEN DIE DE BEGELEIDER KAN STELLEN

- Heb je geleerd in een tekstverwerker een document op te maken?
- Gebruik je het internet geregeld om iets op te zoeken?
- Kan je vlot e-mailen?

## WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

- [http://users.telenet.be/jolow/cursus/Word\\_97/inhoudstafel.html](http://users.telenet.be/jolow/cursus/Word_97/inhoudstafel.html) - Cursus rond het gebruik van Word 97.
- [http://www.gratiscursus.be/word\\_2003](http://www.gratiscursus.be/word_2003) - Cursus rond het gebruik van Word 2003.
- <http://www.steffie.nl> - Website die uitleg geeft bij surfen en zoeken op het internet en bij e-mail gebruiken.

## SPECIFIEKE COMPETENTIES EN TALENTEN

Sommige opleidingen verwachten specifieke instapcompetenties zoals handigheid, empathie, flexibiliteit, creativiteit, enz. die al in zekere mate ontwikkeld zijn bij de start.

Wat zijn iemands talenten? We zien talenten hierbij als een combinatie van aanleg, omgeving en training. Vergelijk samen met de studiekeuze zijn competenties met de vaktechnische instapcompetenties van een bepaalde opleiding.

Werkpunten t.a.v. een bepaalde studierichting worden nader bekeken. Tot in welke mate men zich één of

meerdere werkpunten kan veroorloven hangt af van hun gewicht in de opleiding en de aard van het 'tekort'. Zo zal het communicatief vermogen in een opleiding Journalistiek belangrijker zijn dan in de richting Elektromechanica (waar het ook belangrijk blijft).

Je kan de link leggen met voorbereidende zomercursussen en het remedieringsaanbod op school. In ieder geval speelt de motivatie hier een belangrijke rol.

Competentiegericht leren en werken wordt vergemakkelijkt wanneer competenties doorheen de tijd en in wisselende contexten kunnen opgevolgd worden door student en loopbaanbegeleider. De doelstellingen en evoluties op het vlak van competenties kunnen een neerslag vinden in een Persoonlijk OntwikkelingsPlan of POP.

#### WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

- Tip: geheugensteuntje bij 'Vaktechnische competenties': gebruik bijlage 8 (schematische voorstelling).
- <http://www.lerendoorwaarderen.nl> Website met verhalen, artikelen, tools, nieuwtjes en activiteiten rond de 'waarderende benadering' van ontwikkeling.
- <http://www.waarderendewerkvormen.nl> Website met manieren om te werken vanuit talenten, kwaliteiten, krachten en successen. Met o.m. de methodieken '2x2-vragen' en 'Leren van successen'.
- Boek 'Ik kies voor mijn talent' – Luk Dewulf- <http://ikkiesvoormijntalent.wordpress.com/>  
Het centrale idee in dit boek is dat radicaal kiezen voor waar je goed in bent, de weg is naar zelfrealisatie en authenticiteit. De lezer krijgt een aantal tools aangereikt bij het verkennen van zijn talenten.
- <http://www2.vlaanderen.be/loopbaanontwikkeling/docs/Talentwerkboek.pdf>  
Talentenwerkboek van de Vlaamse overheid; te downloaden of te bestellen.
- [www.vdab.be/beroepsoriëntatie](http://www.vdab.be/beroepsoriëntatie)  
Twee tests voor beroepsoriëntatie waarvan één op basis van vaardigheden.
- [www.studiekeuzebegeleiding.be](http://www.studiekeuzebegeleiding.be)  
Vanaf september 2011 vind je hier opleidingsspecifieke zelftoetsingsinstrumenten voor studiekeuze m.b.t. de opleidingen Elektromechanica, Industrieel Ingenieur, Lerarenopleiding Kleuteronderwijs en Verpleegkunde. Ze leggen het verband tussen een waaier van competenties en eigenschappen enerzijds en de opleidingen anderzijds.
- Enkele digitale portfolio's:
  - <http://www.my-digital-me.be/>  
Online e-portfolio met bijhorende handleiding, methodieken voor in de klas, evaluatie- en opvolgingsysteem. De leerling maakt zelf een overzicht van wie hij is bent, wat hij kan/wil en werkt zelf zijn plannen uit.
  - <http://www.mijncompetenties.be/>
  - Methodiek, ontwikkeld om jongeren zelf in staat te stellen een zicht te krijgen op hun competenties. Ze leren hun competenties benoemen en inzetten in functie van hun persoonlijke, maatschappelijke en arbeidsmarktgerichte ontplooiing. Aan deze methodiek is een website verbonden met een laagdrempelige competentietest.
  - <http://www.jes.be/CS/> Instrument in de trajectbegeleiding naar werk, een opleiding, een oriëntatieproject of gewoon de persoonlijke ontwikkeling.
  - <http://www.studiekiezer.be/Doc/Zelftests.pdf> Op de website Studiekiezer vind je een overzicht van zelftests m.b.t. ondermeer taal, wiskunde, wetenschappen, economie, academisch taalgebruik enz.

**DOEL**

Informatie over studierichtingen, beroepen, loopbanen, arbeid enz verzamelen en evalueren.

Horizonverruiming: de onderwijszoekende wil vooral informatie over mogelijke keuzes. Wat bestaat er, wat houdt het in, waar wordt het gegeven, hoe ziet de opleiding er uit, zijn er nog andere soortgelijke opleidingen?

Je draagt bij tot de verbreding of uitdieping van de kennis over de onderwijsmogelijkheden.

Het exploreren van de omgeving hangt altijd vast aan de verheldering van het zelfconcept!

**DE OPLEIDINGEN****VRAGEN DIE DE BEGELEIDER KAN STELLEN**

- Weet je hoe het HO eruit ziet (BaMa-structuur, organisatie (duur, studiepunten, leerkrediet, enz.))?
- Kan je de vergelijking maken tussen professioneel en academisch hoger onderwijs (qua inhoud, doelstellingen, moeilijkheidsgraad, mogelijkheden, vervolgopleidingen, enz.).
- Weet je wat de verschillen in organisatie zijn tussen hoger en secundair onderwijs?
- Denk je dat studeren in het hoger onderwijs iets voor jou is? Welk zijn eventueel alternatieven voor HO?
- Welke opleidingen, vakken, beroepen lijken interessant? Sluiten die aan bij de verkenning van je zelfconcept?
- Van welke opleidingen heb je al info verzameld? Weet je welke vakken erin zitten en wat de verwachte instapcompetenties zijn?

**WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN**

- Bijlage 9: schema Structuur van het HO in Vlaanderen.
- [www.studiekiezer.be](http://www.studiekiezer.be) Website over opleidingen. Je kan ondermeer zoeken via niveau, belangstelling, schoolvakken, studiegebied.
- [www.hogeronderwijsregister.be](http://www.hogeronderwijsregister.be) Website waarop alle door de Vlaamse overheid erkende opleidingen terug te vinden zijn. Raadpleeg de 'ECTS-fiches' op de websites van de instellingen voor hoger onderwijs.
- <http://www.digiclb.be/wat-na-so/> Portaalsite 'wat na het SO'.
- <http://www.go-clb.be/intranet/onderwijsgids/Index.htm> Onderwijs- en opleidingsaanbod in Vlaanderen: applicatie van het Zorgproject Keuzebegeleiding van de CLB's van het GO!.
- [http://www.destapgent.be/hoger\\_onderwijs.php](http://www.destapgent.be/hoger_onderwijs.php) Hier vind je een overzicht van informatiebronnen en websites i.v.m. hoger onderwijs alsook een opleidingen- en adressendatabank.
- <https://studentenportaal.vlaanderen.be/dho-portaal/start.dowwww.schamper.ugent.be/overzicht-studiewijzer> Hier vind je een bespreking van een aantal universitaire opleidingen met pro's en contra's van binnenuit.
- [www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs](http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs) Portaalsite i.v.m. hoger onderwijs in Vlaanderen.
- [www.ond.vlaanderen.be/sidin](http://www.ond.vlaanderen.be/sidin) Site i.v.m. de Vlaamse Studie-informatiedagen.

- [www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/studeren/leerkrediet](http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/studeren/leerkrediet) Site van de Vlaamse overheid rond de organisatie van het leerkrediet.
- [http://www.pienternet.be/verder\\_studeren](http://www.pienternet.be/verder_studeren) Pienternet; website voor jongeren met een luik over verder studeren.
- <http://www.ond.vlaanderen.be/publicaties/eDocs/pdf/305.pdf> Informatiebrochure Wat na het SO?
- Boek 'Hoger onderwijs in Vlaanderen' Zie [www.vclb-service.be](http://www.vclb-service.be)
- [www.wordwatjewil.be](http://www.wordwatjewil.be) Hier kan je per provincie informatie over levenslang en levensbreed leren terug vinden. De zoekrobot maakt het mogelijk om, door middel van trefwoorden of thema's, te zoeken naar passende cursussen en opleidingsorganisaties.
- [www.syntra.be](http://www.syntra.be) Portalsite van Syntra, de organisatie die beroepsgerichte opleiding aanbiedt voor ondernemers en hun medewerkers.
- Bijlage 10 'Is het waar?':oefening rond mythes over het HO.
- Aan te bevelen activiteiten:
  - Studie-informatiedagen (SID-in's)
  - Info- en opendeurdagen/open dagen
  - Proeflessen
  - Cursussen van het eerste jaar inkijken
  - Gesprekken met docenten, derdejaars- of oud-studenten, mensen die in de branche werken
  - Vrijwilligerswerk of uitzendwerk
  - enz.

## DE BEROEPEN EN TEWERKSTELLING

Wie een opleiding kiest hoeft nog niet noodzakelijk een beroep te kiezen, daarvoor is het soms nog wat te vroeg. Het is wel logisch dat wie stil staat bij een opleiding ook vooruit blikt naar de sector en de beroepen die daaraan gekoppeld worden. En dat men zich kan vinden in de competenties die er belangrijk zijn. Veel jobs zijn wel toegankelijk vanuit verschillende diploma's.

De studiekeizer moet weten dat tewerkstellingscijfers veranderlijk kunnen zijn.

### VRAGEN DIE DE BEGELEIDER KAN STELLEN<sup>9</sup>

- Welke mogelijkheden zie je na deze studies?
- Heb je er zicht op tot welke beroepen deze opleiding leidt? En in welke sectoren?
- Weet je hoe een gemiddelde werkweek er in die sector uitziet?
- Weet je wat de werkomstandigheden zijn? Of er in ploegen wordt gewerkt?
- Ken je de huidige tewerkstellingsperspectieven?
- Weet je wat je startloon zal zijn?
- Weet je welke competenties (kennis, vaardigheden en attitudes) belangrijk zijn in de sector?

### WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

- <http://vdab.be/cobra>: beroepeninfo: films, fiches, oriëntatie, testen.

<sup>9</sup> Gebaseerd op: brochure 'Wat na het SO'- Najaar 2009 van Ministerie van Onderwijs en Vorming, Agentschap voor Onderwijscommunicatie, p. 9.

- <http://vdab.be/beroepen> VDAB-pagina's met beroepenfiches, beroepenfilms en vragenlijsten.
- <http://www.ond.vlaanderen.be/publicaties/eDocs/pdf/305.pdf> In de informatiebrochure 'Wat na het SO?' vind je in deel 3 (p. 88) het onderdeel 'Waar kan je aan de slag?' over sectoren en hun beroepen.
- [http://vdab.be/trends/schoolverlaters\\_2009/index.htm](http://vdab.be/trends/schoolverlaters_2009/index.htm) Instrument waarin je kan opzoeken wat de tewerkstellingskansen van een bepaalde studierichting zijn (gebaseerd op een jaarlijkse studie).

## PRAKTISCHE EN SOCIALE ASPECTEN

Studeren is meer dan het leren alleen. Wat zijn de randvoorwaarden, hoe wordt het leergebeuren praktisch georganiseerd en van welke voordelen kunnen studenten gebruik maken?

### VRAGEN DIE DE BEGELEIDER KAN STELLEN<sup>10</sup>

(afhankelijk van de relevantie)

Ken je deze school al een beetje (en haar eenheden)? Weet je hoe het examensysteem werkt? Weet je hoe de contacten met professoren, docenten, assistenten... verlopen? Ken je de mogelijkheden tot studiebegeleiding en remediering al? En de internationale uitwisselingsprogramma's? Kan je je iets voorstellen bij de studiekosten? Weet je welke sociale voorzieningen er zijn? Hoe het zit met de bereikbaarheid van de onderwijsinstelling? Welke verblijfsmogelijkheden er zijn?

Tot welke datum je je kan inschrijven? Ben je al naar de info-/opendeurdag geweest?

### WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

- <http://www.centenvoorstudenten.be/>: Website van de Vlaamse en Brusselse hogescholen i.v.m. de financiële aspecten van studeren. Er is ook een bijhorende brochure.
- [www.ond.vlaanderen.be/studietoelagen](http://www.ond.vlaanderen.be/studietoelagen) Site van de Vlaamse overheid i.v.m. studietoelagen voor alle onderwijsniveau's.
- <http://www.gostrange.be/> Site voor jongeren met 'buitenlandplannen'. Met handige infogids 'Go Strange: Aanpakken en Wegwezen'.
- <http://ec.europa.eu/ploteus/home.jsp?language=nl> Website van de Europese Commissie over studeren in Europa.

*Exploreren van de relatie ik-omgeving*

<sup>10</sup> Gebaseerd op: brochure 'Wat na het SO'- Najaar 2009 van Ministerie van Onderwijs en Vorming, Agentschap voor Onderwijscommunicatie, p. 9.



## DOEL

Exploreren van interactionele factoren: hoe wordt mijn keuze beïnvloed, bv.

- door anderen (bv. ouders, leeftijdsgenoten, leerkrachten)
- door instanties (bv. onderwijssysteem, media, enz.)
- door gebeurtenissen in de omgeving
- door economische aspecten
- door maatschappelijke ontwikkelingen, enz.

Dit kan zowel beperkend als stimulerend zijn .

De begeleider raadt de studiekeuze aan over de keuze te praten met anderen. Een buitenstaander kijkt er soms frisser tegenaan.

## VRAGEN DIE JE KAN STELLEN

- Laat je je leiden door waar en wat je vrienden gaan studeren?
- Laat je je beïnvloeden door wat je ouders vinden?
- Hoe heb je deze opleiding/dit beroep leren kennen?  
Zie ook motivatie.

## WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

Tip: geheugensteuntje bij 'Exploreren van de relatie ik-omgeving': gebruik bijlage 11.

## *Kristalliseren*

### DOEL

Dit is het beperken van de mogelijke alternatieven door het uitdiepen van gegevens bekomen uit de exploratie. Hierdoor komt er meer vertrouwen in de eigen vaststellingen.

Als begeleider ondersteun je de studiekeizer bij het:

- Ordenen van verzamelde gegevens en inzichten
- Uitdiepen en grondig ontleden van openstaande alternatieven
- Experimenteren met de verkregen inzichten
- Uitwerken van een strategie voor verdere aanpak, enz.

### WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

- Bijlage 12, oefening 'Topics'.
- Bijlage 13, synthese-oefening.

## Beslissen

### DOEL

De studiekeizer is nog op zoek naar bijkomende elementen om een beslissing te kunnen nemen. De studiekeizer wil informatie toetsen aan zijn persoonlijke situatie, en aan beïnvloedende factoren in zijn onmiddellijke nabijheid en in de samenleving. Hij moet omgaan met stimulerende of remmende factoren. Uiteindelijk wordt een keuze gemaakt; de beslissing moet ook geïmplementeerd worden.

### VRAGEN DIE DE BEGELEIDER KAN STELLEN

De begeleider helpt de informatie over de opleidingen te plaatsen en brengt vaardigheden aan om de beslissingscompetentie van de onderwijszoekende te verhogen.

- Wat heb je nodig om een beslissing te kunnen nemen?
- Waar liggen je prioriteiten?
- Hoe ziet jouw hiërarchie van voorkeuren eruit?
- Zijn er opleidingen die eruit springen?
- Wat zijn van elke optie de voor- en nadelen?
- Wat zijn belemmeringen voor jou?

### WEBSITES, MATERIALEN EN METHODIEKEN

Bijlage 14, oefening 'Hoe kies ik'.

## Bronnen

- Alle vermelde websites.
- 'Kieskeurig, studiekeuze na het SO' - werkboekje studiekeuzebegeleiding van KU Leuven: <http://www.kuleuven.be/toekomstigestudenten/publicaties/#algemene>
- 'Kieswijzer-wat na het SO?' - werkboekje studiekeuzebegeleiding van VUB: <http://www.vub.ac.be/downloads/kieswijzer.pdf>
- 'Kijk op kiezen – stappenplan voor studie- en beroepskeuze' -2009-2010, - werkboekje studiekeuzebegeleiding van Universiteit Antwerpen.
- Lacante, M., De Metsenaere, M., Lens, W., De Jaeger, K., De Coninck, T., Gressens, K., et al. (2001). Drop-out in het hoger onderwijs: Onderzoek naar achtergronden en motieven van drop-out in het eerste jaar hoger onderwijs. In opdracht van de Vlaamse Minister voor Onderwijs en Vorming, in het kader van het OBPWO-programma. Leuven - Brussel: KULeuven-VUB.
- Lacante, M., Van Esbroeck, R., & De Vos, A. (2008). SOHO-project: Met een dynamische begeleiding naar een effectieve keuzebekwaamheid. Eindrapport OBPWO projecten 04.01 & 02.02 en Ministerieel Initiatief. Brussel/Leuven: Vrije Universiteit Brussel/ Katholieke Universiteit Leuven. Ministerie van Onderwijs en Vorming, Agentschap voor Onderwijscommunicatie: brochure 'Wat na het SO'- Najaar 2009.
- Sleutelmap via <http://www.go-clb.be/dnn/scholen/Materialen/tabid/1027/Default.aspx>
- STOLB via <http://www.go-clb.be/intranet/sleutelmap/Forum/STOLB.pdf>
- Tibos, K., Zaman, M. & Van Esbroeck, R.: "Vragenlijst Keuzeontwikkelingsprofiel", in: 'Sleutelmap', Vrije Universiteit Brussel - GO! Gemeenschapsonderwijs - RADI Zorgproject (via [www.sleutelmap.be](http://www.sleutelmap.be))
- Van Esbroeck, R., Tibos, K., & Zaman, M. 'Schoolloopbaanbegeleiding als start voor een Levensloopbegeleiding' via [http://www.go-clb.be/intranet/sleutelmap/Storage/SLEUTELMAP%20THEOR%202007\\_DEF.pdf](http://www.go-clb.be/intranet/sleutelmap/Storage/SLEUTELMAP%20THEOR%202007_DEF.pdf)
- VLOR, 'Advies over studiekeuze naar het hoger onderwijs', en bijlage 'Levensloopbaanbegeleiding: een nieuw paradigma voor de 21 ste eeuw', januari 2010.
- Warps, J., Hogeling, L., Pass, J., Brukx, D. (2009)- Onderzoeksbureau ResearchNed, 'Studiekeuze en studiesucces'- een selectie van gegevens uit de Startmonitor over studiekeuze, studieuitval en studiesucces in het hoger onderwijs, onderzoek in opdracht van SURF-Studiekeuze123

## Overzicht bijlagen

**Bijlage 1:** KOP-vragenlijst (Ter illustratie; online in laten vullen via [www.sleutelmap.be](http://www.sleutelmap.be))

Uit: 'Sleutelmap', Vrije Universiteit Brussel - GO! Gemeenschapsonderwijs - RADl Zorgproject  
(via [www.sleutelmap.be](http://www.sleutelmap.be))

**Bijlage 2:** Adviezen voor het kiezen

**Bijlage 3:** Persoonlijkheid, motivatie en belangstelling: geheugensteuntje.

**Bijlage 4:** 'Jouw droomjob'

Uit: 'Kijk op kiezen. Stappenplan voor studie- en beroepskeuze, UA, 2009-2010

**Bijlage 5:** Communicatieve competenties: geheugensteuntje.

**Bijlage 6:** Coöperatieve competenties: geheugensteuntje.

**Bijlage 7:** Cognitieve competenties: geheugensteuntje.

**Bijlage 8:** Specifieke competenties en talenten: geheugensteuntje.

**Bijlage 9:** Schema BAMA-structuur in Vlaanderen.

Uit: Brochure 'Wat na het secundair onderwijs?' - Najaar 2009- Ministerie van Onderwijs en Vorming  
Agentschap voor Onderwijscommunicatie, Koning Albert II -laan 15, B-1210 Brussel  
<http://www.ond.vlaanderen.be/publicaties/eDocs/pdf/305.pdf>

**Bijlage 10:** Oefening 'Is het waar dat professoren met "excellentie" worden aangesproken?'

Uit: 'Kieswijzer-wat na het SO?' van VUB: <http://www.vub.ac.be/downloads/kieswijzer.pdf>

**Bijlage 11:** Exploreren van de relatie ik-omgeving: geheugensteuntje.

**Bijlage 12:** Topics

Uit: 'Kieskeurig, studiekeuze na het SO' van KU Leuven, p. 55,  
<http://www.kuleuven.be/toekomstigestudenten/publicaties/#algemene>  
(ga naar Studiekeuze en klik op het Word-document Kieskeurig).

**Bijlage 13:** Synthese-oefening

Uit: 'Kieskeurig, studiekeuze na het SO' van KU Leuven, p. 50,  
<http://www.kuleuven.be/toekomstigestudenten/publicaties/#algemene> (ga naar Studiekeuze en klik op het Word-document Kieskeurig).

**Bijlage 14 :** Hoe kies ik?

Uit: 'Kieskeurig, studiekeuze na het SO' van KU Leuven – opdracht 31 op p. 59,  
<http://www.kuleuven.be/toekomstigestudenten/publicaties/#algemene> (ga naar Studiekeuze en klik op het Word-document Kieskeurig).

## Bijlagen

Bijlage 1. KOP-vragenlijst (Ter illustratie; online in laten vullen via [www.sleutelmap.be](http://www.sleutelmap.be))

- |   |                                     |                                   |                                  |                                    |
|---|-------------------------------------|-----------------------------------|----------------------------------|------------------------------------|
| 1. Ik heb reeds infobrochures over studie- en beroepsmogelijkheden aangevraagd.   | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 2. Ik heb mijn interessen reeds besproken met anderen.  | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 3. Ik heb alternatieven achter de hand als mijn eerste studie/beroepskeuze niet haalbaar is.  | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 4. Ik weet voor welke vakken ik beter ben dan gemiddeld.  | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 5. Ik beseft dat ik informatie over studierichtingen moet verzamelen om een studie/beroepskeuze te kunnen maken.                    | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 6. Ik kan mijn keuze ten opzichte van mijn omgeving goed verantwoorden.   | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 7. Ik heb bepaalde verwachtingen ten aanzien van verdere studies/beroepenwereld.  | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 8. Ik denk vaak aan het feit dat ik een studie/beroepskeuze moet maken.   | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 9. Ik heb mijn voorkeursoptie inhoudelijk vergeleken met aanverwante mogelijkheden.   | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 10. Ik heb gesnoeid in het aantal opleidingen dat ik zou willen volgen.   | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 11. Ik heb de moeilijkheidsgraad (struikelblokken, slaagkansen, ...) van verschillende studierichtingen of beroepen nagegaan.       | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 12. Ik zal heel wat informatie moeten verzamelen om een goede studie/beroepskeuze te kunnen maken.                                  | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 13. Ik heb zicht op de gevolgen van mijn keuze voor andere belangrijke zaken in het leven (relatie, gezin, reizen, vrije tijd ...). | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 14. Ik bereid me stilaan concreet en praktisch voor op het omzetten van mijn keuze in daden.  | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 15. Ik heb contact gehad met mensen die de opleiding volgen of een job uitoefenen die mij interesseert.                             | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 16. Ik weet dat ik het kiezen van een studierichting of beroep goed moet voorbereiden.  | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 17. Ik heb zicht op de invloed die werk later zal hebben op mijn sociaal leven.   | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 18. Ik ben er zeker van dat de gekozen studierichting of job de juiste is.  | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 19. Ik ben op de hoogte van de toelatingsvoorwaarden van de studies of beroepen die mij interesseren.                               | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 20. Ik heb het gevoel dat mijn keuze realistisch is.  | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 21. Ik heb het aantal beroepen dat ik wil uitoefenen beperkt.   | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 22. Ik informeerde me over beroepsmogelijkheden en/of het uitbouwen van een loopbaan.   | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |
| 23. Wat mijn 'kunnen' betreft, heb ik mijn sterke en zwakke punten op een rijtje gezet.   | <input type="radio"/> Helemaal niet | <input type="radio"/> Eerder niet | <input type="radio"/> Eerder wel | <input type="radio"/> Helemaal wel |

24. Nu heb ik minder keuzeopties dan enkele maanden geleden. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel
25. Ik moet op tijd beginnen met het kiezen van een studierichting of beroep. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel
26. Ik heb mijn visie over mijn 'kunnen' getoetst aan de mening van anderen. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel
27. Ik vind het jammer dat ik andere keuzemogelijkheden die ik had, toch niet ga realiseren. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel
28. Ik heb nagedacht over de persoonlijke doelen die ik in mijn leven wil bereiken. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel
29. Ik heb een overzicht van welke opleidingen er allemaal bestaan in het hoger onderwijs. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel
30. Na vergelijken heb ik mijn keuzeopties beperkt. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel
31. Ik ben ervan overtuigd dat mijn keuze aansluit bij wat ik zelf wil. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel
32. Ik heb mijn keuzeopties reeds vergeleken, afgewogen en vervolgens beperkt. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel
33. Ik weet welke mensen invloed hebben op mijn studie/beroepskeuze. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel
34. Ik heb zelf reeds nagedacht over mijn interesses. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel
35. Ik beseef dat ik informatie over mezelf moet verzamelen om een keuze te kunnen maken. ☐ Helemaal niet ☐ Eerder niet ☐ Eerder wel ☐ Helemaal wel

Bereken resultaat





# Adviezen bij het kiezen

Tips voor een goede studiekeuze

- ✓ Denk na over **jezelf!** Wie ben ik? Wat wil ik? Wat doe ik graag en kan ik goed? Waarom wil ik verder studeren? Hoe zit het met mijn studiehouding?
- ✓ Praat met mensen die jou kennen. **Hoe zien anderen jou?**  
Welke talenten zien ouders, vrienden, leerkrachten, enz. in jou?
- ✓ **Maak je studiekeuze zelf!**
- ✓ **Informeer je goed.** Zoek uit welke opleidingen er zijn. Enkele nuttige websites: [www.studiekiezer.be](http://www.studiekiezer.be), [www.hogeronderwijsregister.be](http://www.hogeronderwijsregister.be).
- ✓ Maak van je talenten en zwakke punten en van wat je belangrijk vindt in je toekomstige opleiding **een lijstje**.
- ✓ Selecteer **max. 5 richtingen** en vergelijk ze met je lijstje.
- ✓ **Praat** met oud-leerlingen, docenten en studenten, mensen die in het vak staan, enz. Vraag hen wat er leuk en lastig is aan de opleiding.
- ✓ Volg een **proefles**. Zo kom je meer te weten over wat de vakken inhouden.
- ✓ Zoek niet naar de enige juiste keuze. Kies een opleiding die **goed** bij jou past.
- ✓ Laat je vooral leiden door **wat jou boeit**.



[www.golewe.eu](http://www.golewe.eu)



### Bijlage 3: Persoonlijkheid, motivatie en belangstelling



#### Bijlage 4: 'Jouw droomjob'

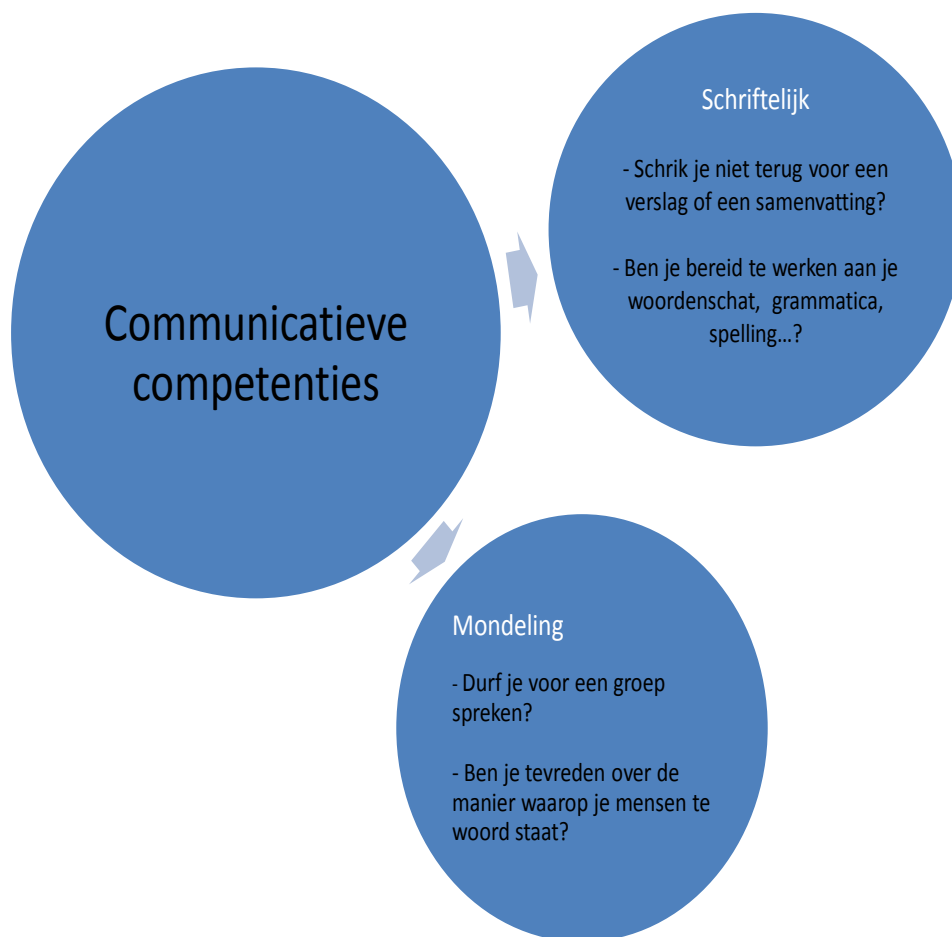
Soms kan 'fantaseren' je op weg helpen bij je studie- en beroepskeuze.

Doe je ogen dicht en probeer je een beeld te vormen van jezelf over 10 jaar. Waar ben je zoal mee bezig in je (werk)leven?

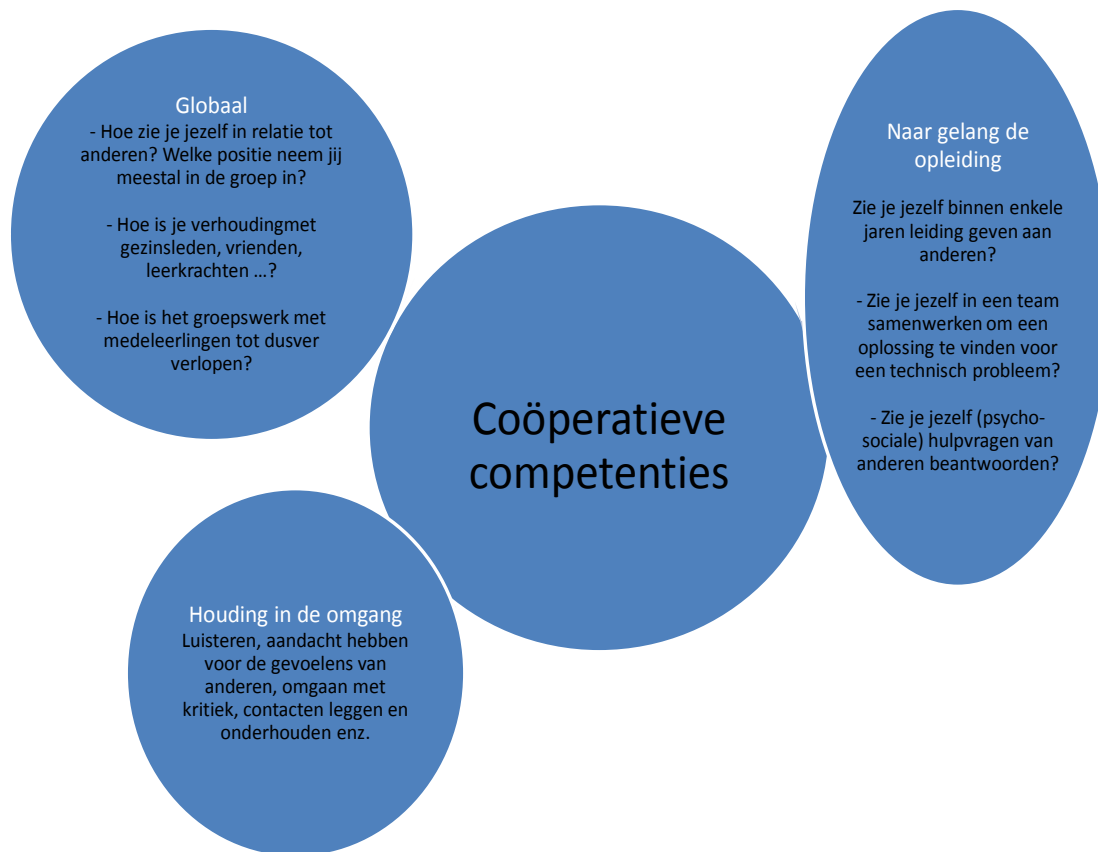
Volgende vragen kunnen je helpen. Noteer wat in je opkomt:

- Welke taken voer je uit?
- Waar werk je?
- Met wie heb je contact?
- Waarom ben je iets aan het doen?
- Wat motiveert je?
- Welke materialen, instrumenten, gereedschappen gebruik je?
- Hoe ziet je week eruit?
- Hoe zit het met jouw vrije tijd?
- Heb je een relatie? Heb je kinderen?

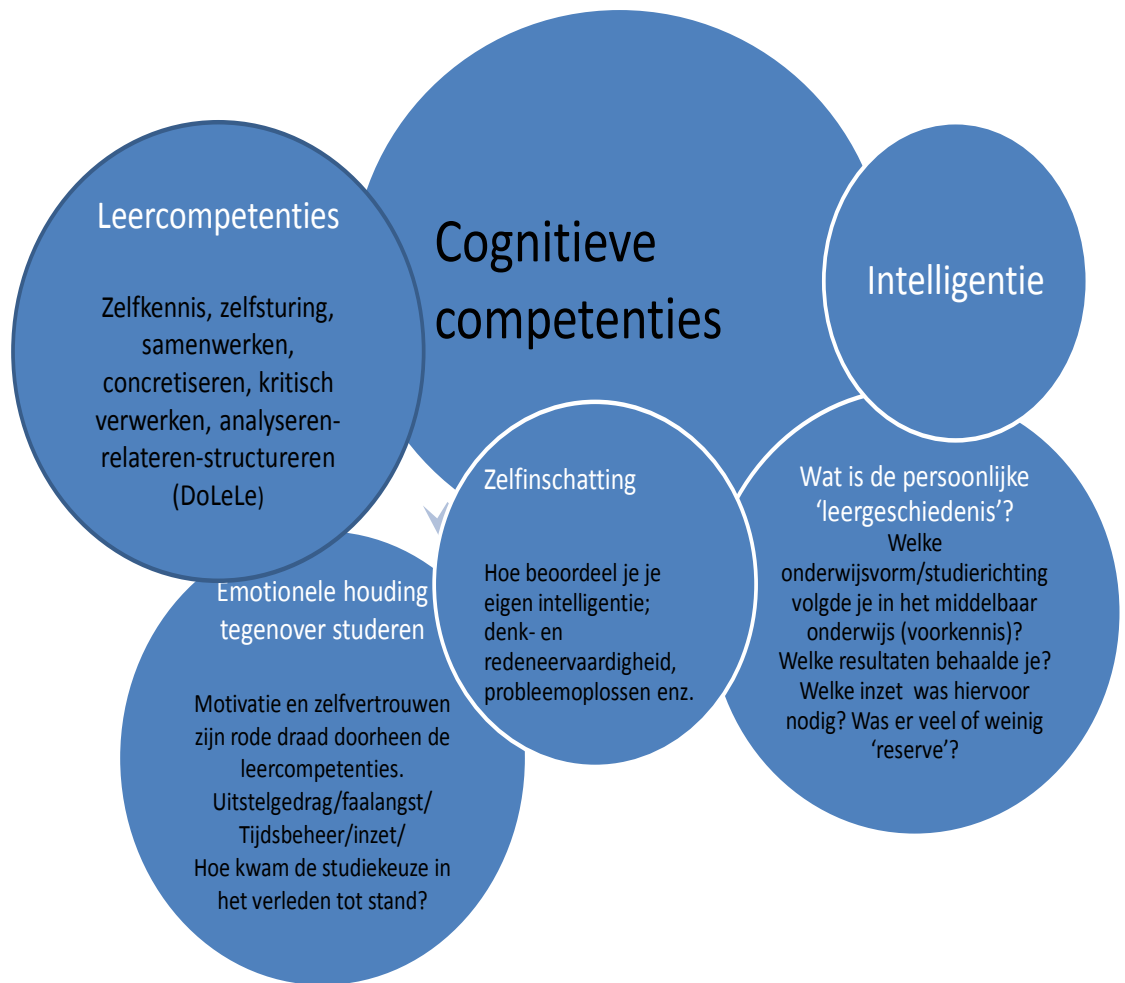
Bijlage 5. Communicatieve competenties



## Bijlage 6: Coöperatieve competenties



Bijlage 7: Cognitieve competenties







## Bijlage 9. Schema BAMA-structuur in Vlaanderen.

### 1. HOGER ONDERWIJS

#### 1.1 DE BAMA-STRUCTUUR

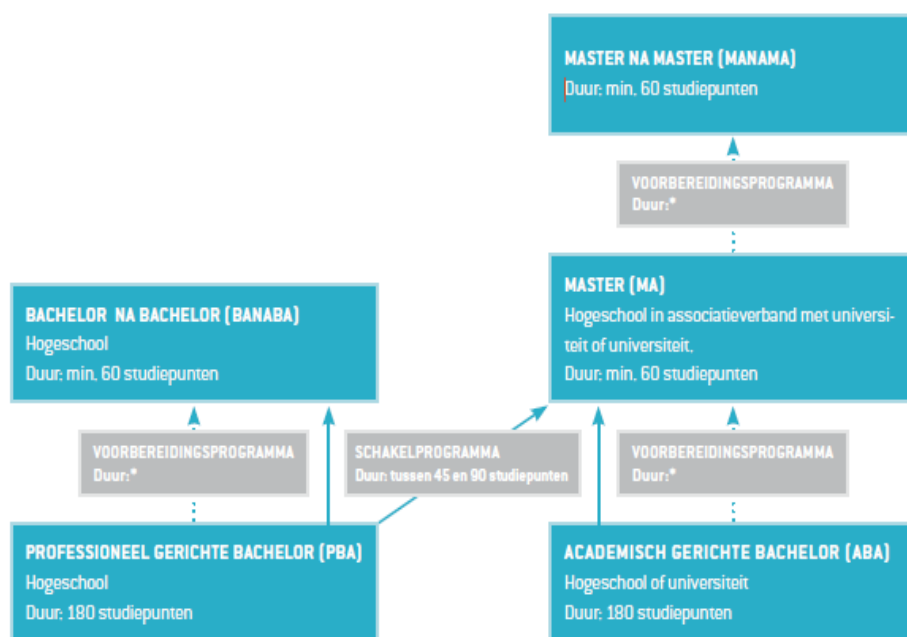
De ba(chelor)-ma(ster)-structuur kwam er na de Bologna-akkoorden tussen Europese landen. De bedoeling was om een meer eenvormige structuur van het hoger onderwijs te creëren. Zo wordt studeren binnen de Europese Unie eenvoudiger.

Het hoger onderwijs in Vlaanderen bestaat uit:

- het hoger professioneel gericht onderwijs
- het academisch gericht onderwijs

Het hoger professioneel gericht onderwijs bevat alleen bacheloropleidingen en wordt enkel georganiseerd aan de hogescholen. Het academisch gericht onderwijs bevat bachelor- en masteropleidingen. Het academisch onderwijs wordt georganiseerd aan universiteiten en aan de hogescholen binnen het kader van een associatie. Een associatie is een samenwerkingsverband tussen universiteiten en hogescholen. Ze maken een betere wisselwerking mogelijk tussen onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in de opleidingen aan de hogescholen. Er zijn vijf associaties in Vlaanderen:

- Associatie K.U. Leuven
- Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg
- Associatie Universiteit Gent
- Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen
- Universitaire Associatie Brussel



\* In de voorbereidingsprogramma's zijn de studiepunten vrij te bepalen door de onderwijsinstellingen.

#### **AFKORTINGEN EN TERMEN**

**\_BA:** bachelor. Een PBA of professioneel gerichte bachelor leidt op tot een beroep, een academisch gerichte bachelor (ABA) bereidt voor op een masteropleiding.

**\_BANABA OF BNB:** staat voor bachelor na bachelor: bacheloropleiding van ten minste 60 studiepunten die aansluit op een andere bacheloropleiding, bv. Specialisatie intensieve zorgen en spoedgevallenzorg na een verpleegkundige opleiding.

**\_MA:** master. De studieomvang bedraagt ten minste 60 studiepunten en sluit aan op een academische bacheloropleiding of een schakel- of voorbereidingsprogramma.

**\_MANAMA OF MNM:** staat voor master na master: een masteropleiding nadat je al een master behaalde.

**\_SCHAKELPROGRAMMA:** overgangsprogramma tussen professionele bachelor en master met een studieomvang van ten minste 45 studiepunten en ten hoogste 90 studiepunten.

**\_STUDIEPUNT:** maat voor studiebelasting waarbij één studiepunt gelijk is aan 25-30 uur studie, oefeningen, hoorcollege, labo,... De studieomvang van elke opleiding/opleidingonderdeel wordt in studiepunten uitgedrukt.

**\_VOORBEREIDINGSPROGRAMMA:** een programma dat kan worden opgelegd aan een student die niet in het bezit is van een diploma dat op rechtstreekse wijze toelating verleent tot de opleiding waarvoor hij zich wenst in te schrijven.

#### Bijlage 10: Oefening 'Is het waar dat professoren met "excellentie" worden aangesproken?'

Over het hoger onderwijs doen talloze **hardnekkige onwaarheden** de ronde. Hiernaast werden er enkele bijeengebracht. Bedoeling is dat je ze samen met mensen uit je omgeving kritisch bespreekt. Thuis, op school, waar je maar wil. Trommel ook één of meer studenten of oudstudenten van het hoger onderwijs op. Kom openlijk voor je mening uit, maar luister ook aandachtig naar wat anderen te zeggen hebben. Alleen zo kan je iets van de "woordenwisseling" opsteken.

De lijst is zeker niet compleet. Het staat jou en de overige deelnemers aan het gesprek vrij hem uit te breiden. Een prima kans om ook eens enkele van jullie eigen vooroordelen te ontkrachten.

- Het hoger onderwijs buiten de universiteit is bedoeld voor studenten die niet verstandig genoeg zijn voor de universiteit.
- Sommige opleidingen zoals "verpleging" zijn alleen geschikt voor meisjes, andere zoals elektromechanica" alleen voor jongens.
- Diploma's in de menswetenschappen zijn minder waard dan diploma's in de exacte wetenschappen.
- Wie op de middelbare school zwak presteert, maakt geen enkele kans in het hoger onderwijs.
- Als je niet goed weet wat je wil studeren, kies je best een opleiding waar je veel richtingen mee uitkan, zoals rechten of economie.
- Als eerstejaarsstudent ben je verplicht je te laten "dopen".
- Het aantal studenten dat mag slagen, ligt al op voorhand vast.
- Het is belachelijk je in te schrijven voor een opleiding die weinig vooruitzichten biedt op werk.
- Aan de universiteit wordt slecht lesgegeven.
- Je ouders moeten honderd procent achter je studiekeuze staan.
- Studeren in het hoger onderwijs buiten de universiteit is minder duur dan studeren aan de universiteit.
- Wie vanaf het begin van het jaar regelmatig naar de les gaat en studeert, is een saai blokbeest.
- De meeste professoren stellen onmogelijke eisen.
- Slechte studieresultaten zijn altijd te wijten aan niet hard genoeg werken.
- De eerste weken van het jaar zijn niet zo belangrijk.
- Om aanvaard te worden door je medestudenten, moet je vooral veel kunnen drinken.
- Wat studeren aangaat, word je in het hoger onderwijs compleet aan je lot overgelaten.

#### **ONWAARHEDEN:**

.....  
.....

Bijlage 11: Exploreren van de relatie ik-omgeving



## Bijlage 12: Topics

Met onderstaande lijst kun je regelmatig eens overlopen wat je al weet, wat je in 't oog moet houden, wat je nog moet opzoeken ... Ze is bedoeld als geheugensteuntje.

1	Studie	●----->	benaming niveau studieduur instelling(en) toelatingsvoorwaarden studieopbouw programma eerste jaar opties stage eindwerk aanverwante opleidingen aanvullende opleidingen
2	Beroep	●----->	functie sectoren taken arbeidsomstandigheden tewerkstellingskansen
3	Instelling	●----->	datum infodag of opendeurdag bereikbaarheid op kot sociale voorzieningen data inschrijvingen inschrijvingsgeld studiekosten jaargrootte examensysteem studiebegeleiding
4	Ikzelf	●----->	<b>geschikte voorbereiding: aansluiting 3e graad secundair onderwijs - hoger onderwijs/ nodige voorkennis bijwerken: waar? hoe?</b>

### Bijlage 13: Synthese-oefening

- o **Studierichting:** .....> professionele bachelor  
academische bachelor en master  
(hogeschool en universiteit)

HOE ZIT IK TE DENKEN OVER DIE STUDIERICHTING?

- o OPPERVLAKKIGE KENNISMAKING
- o geïnteresseerd verkennen; het lijkt me wel iets
- o grondig verkennen; dat wordt het misschien
- o het lijkt iets voor mij maar er zijn nog aantrekkelijke alternatieven
- o ik moet enkel nog een paar zaken checken
- o ik heb beslist: dit wordt het

WAT HEB IK AL ONDERNOMEN I.V.M. DIE STUDIERICHTING?

- o brochures aangevraagd
- o brochures, boeken gelezen
- o persoonlijke synthese gemaakt
- o SID-in stand bezocht
- o infodag in de instelling gevolgd
- o besproken met leerkracht(en)
- o besproken met ouders
- o besproken met vrienden
- o besproken met student
- o besproken met afgestudeerde
- o besproken met iemand uit het beroepsleven
- o getoetst aan eigen interesse
- o getoetst aan eigen voorkennis
- o getoetst aan eigen vaardigheden (d.m.v. test)

WAT WIL IK NOG WETEN?

.....  
.....  
.....

### Mijn beeld over die studierichting

Probeer eens een korte samenvatting te maken van je indrukken over ...

- ↪ de inhoud/vakkenpakket van de studierichting
  - eerste jaar .....  
.....
  - vervolg van de opleiding .....  
.....
  - de aansluiting bij het vakkenpakket dat je nu volgt .....  
.....
- ↪ de aansluitende beroepen of functies (die mij aanspreken) .....
- ↪ de wijze waarop het onderwijs wordt aangepakt (grootte van de groepen, klemtoon op praktijk/theorie, evaluatiesysteem, hoe en wanneer examens) .....
- ↪ de instelling waar ik de studierichting denk te volgen .....  
.....

## **Wat vindt mijn omgeving**

Misschien kreeg je reacties van anderen toen je vertelde welke studierichting je zou gaan volgen. Wat heb je daaruit onthouden?

- ↳ gesprek met mijn ouders .....
- ↳ gesprek met leerkracht(en) .....
- ↳ gesprek met CLB-medewerker .....
- ↳ gesprek met vrienden .....
- ↳ de visie van de klassenraad .....

## **Wat denk ik zelf over die studierichting**

- + positieve punten .....
- negatieve punten .....
- ? punten van twijfel .....

*Probeer de studierichting eens te beoordelen met een cijfer van 1 tot 10:*

- ↳ mijn capaciteiten en voorkennis voor de studierichting ..... /10
- ↳ de aantrekkelijkheid van de studierichting (voor mij) ..... /10
- ↳ de inzet die ik zal moeten leveren ..... /10
- ↳ mijn bereidheid die inzet op te brengen ..... /10

Wat moet ik in elk geval nog plannen of ondernemen in verband met die studierichting?

.....  
.....

#### Bijlage 14 : Hoe kies ik?

Heb je jezelf al eens afgevraagd hoe jij gewoonlijk keuzes maakt? Beoordeel jezelf.

Dat overkomt mij 1 = zelden of nooit 2 = eerder zelden 3 = af en toe 4 = regelmatig 5 = bijna altijd

- ☐ ▪ In een impulsieve bui koop ik iets waarvan ik achteraf spijt krijg (ik had het eigenlijk niet nodig; ik vind het achteraf niet mooi meer ...)
- ☐ ▪ Ik laat anderen in mijn plaats beslissen (b.v. iemand met een zekere autoriteit).
- ☐ ▪ Als ik een beslissing moet nemen, word ik onzeker en durf ik de knoop niet doorhakken uit schrik het verkeerde te kiezen.
- ☐ ▪ Ik stel beslissingen eindeloos uit.
- ☐ ▪ Ik kies 'het eerste, het beste' zonder alternatieven te zoeken of te bekijken.
- ☐ ▪ Ik kijk naar wat anderen kiezen en kies dan hetzelfde.
- ☐ ▪ Ik durf snel beslissen omdat ik een zelfzeker iemand ben.
- ☐ ▪ Als ik een belangrijke beslissing moet nemen, schrijf ik de voor- en nadelen van de verschillende mogelijkheden op een blad papier.

Wie *regelmatig* of *bijna altijd* impulsieve beslissingen neemt, anderen in zijn plaats laat kiezen, niet durft kiezen, beslissingen uitstelt, 'het eerste, het beste' kiest of iets kiest omdat anderen dat ook doen, heeft een keuzestijl die risico's inhoudt. Het is een eerder passieve of weinig bewuste keuzestijl. De kans op teleurstelling achteraf is bij die manieren van kiezen vrij groot.

Een actieve en bewuste keuzestijl biedt meer garanties. Die manier van kiezen betekent dat je actief op zoek gaat naar informatie over de verschillende alternatieven en probeert rekening te houden met de relevante aspecten. Iemand die persoonlijk, weloverwogen en dus bewust kiest, is achteraf doorgaans meer tevreden dan iemand die een passieve keuze maakt. Bewust kiezen betekent niet dat je je gevoel of intuïtie uitschakelt. Je goed voelen bij je keuze is erg belangrijk.